

Sygn. akt III AUa 1288/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dorota Goss-Kokot (spr.)
Sędziowie:	SSA Hanna Hańczewska-Pawłowska SSA Marta Sawińska
Protokolant:	inspektor ds. biurowości Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2013 r. w Poznaniu

sprawy z odwołania **Zakładu (...) w I.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

przy udziale zainteresowanego E. B.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji Zakładu (...) w I.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze

z dnia 26 lipca 2012 r. sygn. akt IV U 976/12

- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I oraz poprzedzającą go decyzję i stwierdza, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy zainteresowanego E. B. nie wlicza świadczenia pieniężnego przeznaczonego na wycieczkę do W. i K. w czerwcu 2011r.;
- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II i zasądza od pozwanego na rzecz odwołującego kwotę 60 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego;
- zasądza od pozwanego na rzecz odwołującego kwotę 150 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. Inspektorat w Ż., decyzją z 13 stycznia 2012 roku, nr (...), znak (...), na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3, art. 4 pkt 9, art. 8 ust. 1, art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października o systemie ubezpieczeń społecznych, stwierdził, że płatnik składek Zakład (...) w I. nie zadeklarował

składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy od wartości świadczeń pieniężnych przeznaczonych na dofinansowanie do wycieczki do W. i K.6/2011, wypłaconych E. B..

W decyzji Zakład szczegółowo określił podstawę wymiaru składek na poszczególne ubezpieczenia.

Odwołanie od w/w decyzji wniósł płatnik składek Gmina I. - Zakład (...) w I., podnosząc zarzuty:

- naruszenia prawa materialnego poprzez błędną interpretację treści § 1 i § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe poprzez przyjęcie, że zaliczenie bądź niezaliczenie do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie przychodu uzyskanego z tytułu wypłaty świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych zależy od zasad jakie stosowane są przy wypłacie tych świadczeń,

- naruszenie przepisów prawa materialnego w szczególności poprzez błędną wykładnię art. 8 ust. 1 i ust. 2 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, poprzez przyjęcie, iż pracodawca dysponujący środkami zgromadzonymi na koncie ZFŚS wydatkował je niezgodnie z ustawą, tj. nie stosował kryterium dochodowego przy przyznawaniu świadczeń z funduszu (wycieczki) oraz pomimo stosownego zróżnicowania kwotowego nie stosowano kryterium socjalnego.

Odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji w całości i ustalenie, iż świadczenia z ZFŚS w postaci dofinansowania do wycieczek oraz świadczenia pieniężne przeznaczone na cele świąteczne nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze wyrokiem z 26 lipca 2012 roku, w sprawie IV U. 976/12 oddalił odwołanie.

Sąd I instancji dokonał następujących ustaleń faktycznych:

Zakład (...) w I. od 1 lipca 1979 roku tworzy Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Zgodnie z § 5 regulaminu funduszu przeznaczenie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stanowi:

1. finansowanie części kosztów w zakresie:

1) krajowych i zagranicznych wczasów pracowniczych oraz wczasów profilaktyczno- leczniczych, zakupionych indywidualnie przez pracowników, jeżeli pobyt na tych wczasach potwierdzony jest rachunkiem, skierowaniem lub innym dokumentem wystawionym przez instytucję lub osobę fizyczną posiadającą informację o wysokości poniesionych kosztów;

2) wycieczki wczasowej organizowanej przez pracownika we własnym zakresie, potwierdzonego jego oświadczeniem;

3) krajowego i zagranicznego wycieczki dzieci i młodzieży w formie kolonii wycieczkowych lub zdrowotnych, wczasów wycieczkowych, obozów młodzieżowych oraz wyjazdów klimatycznych organizowanych w ciągu roku szkolnego, zakupionych indywidualnie przez pracowników, jeżeli pobyt na tych wycieczkach potwierdzony jest rachunkiem, skierowaniem lub innym dokumentem wystawionym przez instytucję lub osobę fizyczną posiadającą uprawnienia do świadczenia usług w zakresie wycieczki dzieci i młodzieży, zawierający informację o wysokości poniesionych kosztów;

4) zakupu biletów wstępu na imprezy artystyczne, kulturalne, rozrywkowe, sportowe, potwierdzone zakupionym biletem;

5) imprez okolicznościowych wraz z zakupem drobnych symbolicznych upominków, poczęstunków z okazji:

Mikołaja, pożegnania pracownika odchodzącego na rentę, emeryturę, Międzynarodowego Dnia Kobiet, okresowych spotkań w (...) I. /emeryci, renciści/;

6) pomocy materialnej przyznawanej osobom uprawnionym do korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej - wypadki losowe.

W § 6 regulaminu określono zasady i kryteria przyznawania świadczeń z funduszu świadczeń specjalnych.

W szczególności w ustępie 6 wskazano pracowników, którym dopłata do różnych form wypoczynku przyznawana jest w pierwszej kolejności, w ustępie 9 zaś uregulowano sposób obliczania dochodu uwzględnianego przy rozdziale środków z funduszu.

W § 7 regulaminu uregulowano tryb zgłaszania wniosków i kwalifikacji osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Organ rentowy przeprowadził kontrolę u płatnika składek zakończoną protokołem kontroli z 9 listopada 2011 roku.

W okresie od 2008 roku do 2011 roku płatnik składek wypłacił z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych swoim pracownikom świadczenia pieniężne na cele świąteczne: „Wielkanoc 03/2008”, „Boże Narodzenie 12/2008”, „Boże Narodzenie 10/2009”, „Boże Narodzenie 12/2010”, oraz dofinansował swoim pracownikom wycieczki: do P. 05/2008, do K. 06/2009, do W. 06/2010, do W. i K.06/2011. Od w/w przychodów uzyskanych przez pracowników płatnik składek nie zadeklarował składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy.

Płatnik składek przyznając pracownikom w/w świadczenia nie kierował się zasadami i warunkami korzystania z regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Wartości świadczeń nie były uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu świadczeń socjalnych. Pracownicy do 2010 roku nie składali wniosków o wypłatę świadczenia, nie składali oświadczeń o dochodach współmałżonków, o średniej na członka rodziny.

Wypłata środków z ZFŚS w latach 2008-2009 dokonana została w różnych kwotach, ale ich zróżnicowanie zostało ustalone z pominięciem kryterium socjalnego.

W latach 2008 - 2011 świadczenie przeznaczone na dofinansowanie wycieczek zostało rozdzielone pracownikom w takich samych kwotach dla wszystkich uczestników będącymi pracownikami tj. w kwocie ok. 500 zł. Płatnik składek brał pod uwagę wartość całej wycieczki podzieloną przez ilość osób uczestniczących w wycieczce.

W 2010 roku u płatnika powstał obowiązek składania przez pracowników oświadczeń o dochodzie na członka rodziny.

Wprowadzono wówczas 3 progi dochodu na członka rodziny i w zależności od tego, w którym progu dochodów znajdował się dany pracownik, dokonywano wypłaty świadczenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

W 2008 i 2009 roku pracownicy płatnika składek otrzymali kwoty po 500 i 1.000 zł. na każdego i dodatkowo kwoty po 10 i 20 zł na każde małoletnie bądź uczące się dziecko.

Postanowieniem z 27 sierpnia 2012 roku, w sprawie IV U. 976/12 Sąd Okręgowy uzupełnił wyrok, w ten sposób, że w punkcie II zasądził od Gminy I. – Zakładu (...) w I. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. 60 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od całości wyroku wniósł odwołujący, podnosząc zarzuty:

1. Sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logiki i prawidłowego wnioskowania.

W szczególności apelujący wskazał iż:

Sąd przyjął, iż płatnik składek przyznając pracownikom świadczenia nie kierował się zasadami i warunkami korzystania z Regulaminu ZFŚS, wartości świadczeń nie były uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu, pracownicy nie składali wniosków o wypłatę świadczenia, nie składali oświadczeń o dochodach współmałżonka i średniej na członka rodziny w sytuacji gdy pracownicy składając oświadczenie: w 2008 roku o ilości dzieci, w 2009 roku o ilości dzieci, w 2010 roku o dochodzie na członka rodziny, składali jednocześnie wniosek o wypłatę świadczenia, a dane wynikające ze złożonych oświadczeń jako zawierające dane o sytuacji osobistej i materialnej osoby uprawnionej do świadczeń stanowiły podstawę do wypłaty świadczeń, w zakładzie pracy działała Komisja Socjalna która zajmowała się przyznawaniem świadczeń;

Sąd przyjął, iż wypłata środków z ZFŚS w latach 2008 - 2009 dokonywana była w różnych kwotach, ale ich różnicowanie zostało ustalone z pominięciem kryterium socjalnego, w sytuacji gdy w tych latach kwota dofinansowania była ustalana w oparciu o kryterium socjalne - brano pod uwagę ilość dzieci posiadanych przez pracownika, co wynika również z dalszych ustaleń Sądu I instancji (dalej Sąd ustalił, iż wysokość świadczenia była między innymi ustalana w zależności od ilości posiadanych dzieci);

Sąd przyjął, iż wysokość świadczeń z ZFŚS w roku 2010 nie była różnicowana w stosunku do dochodów osiąganych na 1 członka rodziny, w sytuacji gdy pracownicy w tym roku składali oświadczenie o wysokości dochodów na członka rodziny i oświadczenie to było brane pod uwagę przy ustalaniu wysokości świadczeń i co pozostaje w sprzeczności z dalszymi ustaleniami Sądu, który wskazał, iż w 2010 roku płatnik posiadał informacje o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników w postaci oświadczeń o dochodach na członka rodziny;

Sąd przyjął, iż pracownicy nie składali wniosków o wypłatę świadczeń, które to ustalenia pozostaje w sprzeczności z zeznaniami świadków, którzy potwierdzili, iż oświadczenie o ilości dzieci oraz oświadczenie o dochodach stanowiło wniosek o wypłatę świadczenia;

Sąd przyjął, iż przyznanie świadczeń nie nastąpiło w uzgodnieniu z komisją socjalną, co stoi w sprzeczności z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, tj. treścią protokołów z posiedzeń komisji (protokół z 2 grudnia 2008 roku, z 1 grudnia 2009 roku, z 30 grudnia 2010 roku oraz z treścią preliminarzy wypłaty środków).

2. Naruszenie przepisów prawa materialnego, które mogło mieć wpływ na wynik

sprawy tj.: błędną wykładnię art. 8 ust. 1 i ust. 2 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i przyjęcie, iż w przypadku wypłaty świadczeń - dofinansowanie do wycieczek zakładowych - płatnik winien kierować się kryterium socjalnym tj. dokonywać analizy sytuacji socjalno-bytowej uprawnionych w sytuacji gdy przepis ten odnosi się tylko i wyłącznie do dopłat i świadczeń o charakterze ulgowym, a dofinansowania do imprez integracyjnych nie są tego typu świadczeniami;

Mając na uwadze powyższe apelujący wniósł o zmianę wyroku i uwzględnienie odwołania w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od pozwanej na jego rzecz zwrotu kosztów procesu za obydwie instancje, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych z uwzględnieniem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odwołującego okazała się uzasadniona.

Rozstrzygnięcie Sądu I instancji obejmowało dwa rodzaje świadczeń: wypłaty gotówkowe z okazji Świąt Wielkanocy i Bożego Narodzenia oraz dofinansowania do wycieczek, przy czym poza sporem pozostawało, iż świadczenia wydatkowane zostały z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i mieszczą się w kategorii działalności socjalnej zdefiniowanej w art. 2 ust. 1 ustawy z o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Natomiast zaskarżoną decyzją organ rentowy stwierdził, że płatnik składek nie zadeklarował składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy jedynie od wartości świadczeń pieniężnych przeznaczonych na: dofinansowanie do wycieczek, wypłaconych E. B..

Jednocześnie odwołujący w apelacji, pomimo przedmiotu zaskarżonej decyzji, zawarł stanowisko także dotyczące świadczeń w postaci świadczeń pieniężnych z okazji Świąt Wielkanocy i Bożego Narodzenia.

Powyższe niespójności wynikają zapewne z faktu, iż odwołujący zaskarżył do Sądu co najmniej kilkanaście decyzji ZUS, których przedmiotem były obydwaj rodzaje świadczeń bądź tylko jedno z nich.

Niemniej Sąd II instancji, mając na uwadze treść decyzji, nie znalazł podstaw aby w uzasadnieniu niniejszej sprawy zajmować stanowisko dotyczące świadczeń pieniężnych z okazji Świąt Wielkanocy i Bożego Narodzenia.

Apelujący podniósł w apelacji zarzuty błędnych ustaleń faktycznych oraz naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego.

Podnosząc w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc, strona musi wykazać, jakich dowodów sąd nie ocenił lub ocenił wadliwie, jakie fakty pominął i jaki wpływ pominięcie faktów czy dowodów miało na treść orzeczenia.

Tymczasem odwołujący podniósł, iż ocena dowodów dokonana przez Sąd I instancji nasuwa zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logiki i prawidłowego wnioskowania, zastrzeżeń tych jednak nie umotywował. Rozwinięcie zarzutów oraz argumentacja zawarta w uzasadnieniu środka zaskarżenia w znacznej mierze odnoszą się do oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego dokonanej przez Sąd Okręgowy, z którą skarżący nie zgadza się.

Sąd I instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które tutejszy Sąd w pełni podzielił i przyjął za własne.

W ocenie Sadu Apelacyjnego ustalenia te należy w niewielkim zakresie uzupełnić i wskazać, że na mocy aneksu z 7 marca 2007 roku (w aktach rentowych) uległ zmianie regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w (...) w I.. W § 5 ust. 1, dotyczącym przeznaczenia zakładowego funduszu, przewidziano dodatkowo finansowanie części kosztów w zakresie: „pomocy materialnej w formie bonów towarowych przyznawanych z okazji Wielkanocy i Bożego Narodzenia” (pkt 7) oraz „innych imprez kulturalno – oświatowych organizowanych dla pracowników” (pkt 8).

Skarżący w apelacji zakwestionował rozstrzygnięcie w odniesieniu do świadczeń przeznaczonych na dofinansowanie uprawnionym kosztów wycieczek, w przypadku zainteresowanego były to wycieczki do W. i K. (czerwiec 2011 roku).

Sąd Apelacyjny uznał stanowisko za (...) w I. za trafne i stosownie do art. 386 § 1 k.p.c zmienił wyrok Sądu I instancji.

Apelujący powołał w uzasadnieniu środka skarżącego stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 23 października 2008 roku, w sprawie II PK. 74/08, zgodnie z którym przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie odnosi się do całości działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej ustawy, a jedynie do ulgowych świadczeń i usług. Regulamin może przewidywać wydatkowanie środków funduszu na inne cele mieszczące się z ramach działalności socjalnej oraz ustalać inne zasady korzystania z tych świadczeń

Sąd Apelacyjny powyższe stanowisko co do zasady podziela.

Powołany wyrok Sądu Najwyższego w sprawie II PK. 74/08 stanowi niewątpliwie wyłom w jednolitym dotychczas orzecznictwie. Sąd Najwyższy wskazał, że za przytoczonym powyżej wnioskiem przemawia wykładania językowo logiczna oraz funkcjonalna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego argumentacja dotycząca wykładni językowej nie jest przekonująca. Niewątpliwie ustawodawca nie jest konsekwentny w zakresie nazewnictwa form dystrybucji środków funduszu. W art. 2 pkt 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych posłużono się określeniami: „usługi”, „udzielenie pomocy” oraz „udzielenie zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy. Z kolei art. 8 ust. 1 ustawy wskazuje wprawdzie na „ulgowe usługi i świadczenia” ale dodatkowo wymienia „wysokości dopłat z funduszu”. Dopłaty nie dość, że nie zostały wymienione w art. 8 ust. 2 ustawy to jeszcze niekoniecznie odnosi się do niech zwrot „ulgowych”. W konsekwencji równie poprawna, co zaprezentowana przez Sąd Najwyższy, wykładnia językowo – logiczna może prowadzić do konkluzji, że zwrot „korzystanie z usług i świadczeń” użyty w art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych jest tożsamy z określeniem „przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu (art. 8 ust. 1 ustawy). Wniosek taki byłby zbieżny z zasadami poprawnej legislacji; w pierwszym ustępie przepisu wskazano na pełną treść opisywanego przedmiotu, w drugim zastosowano zwrot tożsamy, jednak tekstowo krótszy. Wykładania taka nie pozostawałaby w sprzeczności z art. 2 pkt 1, który rozróżnia „usługi” i „pomoc” (tak: P. Prusinowski „Kryteria socjalne a dystrybucja zakładowego funduszu świadczeń socjalnych” MOPR rok 2010 numer12).

Zadaniem Sądu Apelacyjnego należy natomiast zgodzić się z argumentacją Sądu Najwyższego w przedmiocie wykładni funkcjonalnej, trudno bowiem przyjąć, że korzystanie z niektórych form działalności socjalnej określonych w art. 2 ust. 1 ustawy miałyby być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej.

Niewątpliwie takimi świadczeniami są dofinansowania do wycieczek organizowanych przez odwołującego dla pracowników.

Zauważyć również należy, że powołane przez Sąd I instancji w uzasadnieniu orzeczenia przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych nie przesądzają w żadnej mierze o tym, czy dane świadczenie podlega wyłączeniu z oskładkowania stosownie do § 2 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, czy też nie. Stwierdzenie, że stosownie do art. 11 ustawy o PIT przychodem są otrzymane lub pozostawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń, nie stanowi rzeczowej argumentacji w przedmiocie sporu.

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny orzekł w punktach 2 i 3 wyroku na podstawie art. 108 k.p.c., art. 98 § 1 i 2 k.p.c., art. 386 § 1 k.p.c. oraz §11 ust. 2 i § 12 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu a także art. 36 ustawy z 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Mając na uwadze, że stroną przegrywającą sprawę w całości jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. Sąd II instancji zasądził od pozwanego na rzecz Zakładu (...) w I. tytulem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed sądem pierwszej instancji 60 zł. (pkt 2) i w tym zakresie wyrok Sądu Okręgowego zmienił, oraz za postępowanie przed sądem drugiej instancji 120 zł, oraz 30 zł. opłaty od apelacji (pkt 3).

/SSA Marta Sawińska/ /SSA Dorota Goss-Kokot/ /SSA Hanna Hańczewska-Pawłowska/